

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ในการที่จะพัฒนาเมืองต่าง ๆ ให้มีความเจริญอย่างมีประสิทธิภาพได้ดีที่สุดนั้น ไม่มีแบบรูปหรือวิธีที่กำหนดตายตัว เนื่องจาก เมืองแต่ละเมืองก็มีบุคคลิกลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกันไป ตามลักษณะภูมิประเทศ และอิทธิพลทางธรรมชาติ นอกจากนี้ยังเป็นไปตามอิทธิพลที่สำคัญยิ่ง คือ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา และมีการผันแปรเรื่อยไปไม่หยุดนิ่ง การพัฒนาเมืองจำเป็นต้องทำความเข้าใจ และนำเอารูปแบบโครงสร้างตลอดจนองค์ประกอบ ปัจจัยต่าง ๆ มาพิจารณาปรับปรุง เพื่อพัฒนาให้เป็นที่ไปตามแผน ซึ่งมีที่หมายก็คือ ประโยชน์สุขและความพึงพอใจของประชาชนส่วนใหญ่ในเมืองนั้น โดยการพิจารณาลักษณะของเมืองว่ามีความเป็นมาอย่างไร กำลังดำเนินไปอย่างไร จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคตและสิ่งที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นหรือไม่ เราสามารถที่จะบรรเทาหรือสนับสนุนให้เมืองเจริญก้าวหน้าขึ้นได้อย่างไร เพราะเมืองจะเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เมืองจะเป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อทั้งในทางดีและไม่ดีแก่ชาวเมือง

จากเงื่อนไขเฉพาะตัวของเมืองดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเมืองลพบุรี ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์อย่างยาวนานในอดีตแล้ว จะเห็นได้ว่าเมืองลพบุรีเคยเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองในด้านศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และเป็นเมืองราชธานีแห่งที่ 2 ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ปัจจุบันเมืองลพบุรี นอกจากจะมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดแล้ว ยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญด้านยุทธศาสตร์ทางการทหาร เป็นเมืองที่มีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่โบราณกาล เคยเป็นเมืองประทับพักผ่อนพระราชอิริยาบถของพระมหากษัตริย์ เป็นเมืองที่มีความเจริญสมัยอยุธยาเรืองอำนาจ แม้ว่าจะได้มีการฟื้นฟูเลือกเป็นเมืองหลวงที่ 2 ในรัชกาลที่ 4 และมีการให้ความสำคัญอีกครั้งในปี พ.ศ. 2483

โดยมีการขยายเขตเมืองออกไป โดยมีความมุ่งหวังที่จะให้เกิดเมืองใหม่ และให้มีความเจริญเติบโตขึ้นในพื้นที่ที่ขยายออกมานี้ มีการสร้างศาลากลางจังหวัดขึ้นใหม่ สร้างสถานที่ราชการเช่น อําเภอ กองกำกับตำรวจภูธรจังหวัด ที่ทำการป่าไม้ โรงพยาบาล สนามกีฬาจังหวัด และอื่น ๆ ในบริเวณเมืองใหม่นี้ เพื่อหวังจะเป็นตัวชักนำและดึงดูดให้เกิดความเจริญเติบโตและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริเวณเมืองเก่า แต่ทุกสิ่งทุกอย่างในปัจจุบันเป็นเวลากว่า 50 ปีแล้ว ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เมืองเดิมยังคงเป็นศูนย์กลางทางการค้าดั้งเดิม สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถที่จะพัฒนาให้เจริญเติบโตตามที่มุ่งหมายไว้ เป็นที่น่าสงสัยและควรจะทำการศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลไม่เอื้ออำนวย หรือเป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตของชุมชนเมืองนี้ เพื่อพิจารณานำไปสู่แนวทางการแก้ไขหลีกเลี่ยงหรือจัดปัญหาอุปสรรค ตลอดจนเป็นแนวทางการพัฒนาส่งเสริมประสิทธิภาพอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนเมืองลพบุรีแห่งนี้ และชุมชนเมืองแห่งอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้เจริญก้าวหน้าไปสู่ทิศทางและบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเพื่อหาศักยภาพ แนวทาง ทิศทางที่เหมาะสมสำหรับการนำไปเป็นกรอบในการดำเนินการเพื่อพัฒนาและการเตรียมแผนการสำหรับการพัฒนาชุมชนเมืองลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษา คือ

2.1 เพื่อการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และความสอดคล้องกันของปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของชุมชนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของเมืองเพื่อนำผลที่ได้มาแก้ไขและปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 เพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และแนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองลพบุรีให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติและความต้องการของชุมชน

2.3 เพื่อกำหนดแผนงานและโครงการและข้อกำหนดการศึกษาในขั้นตอนต่อไป

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

เป็นการศึกษาถึงลักษณะศักยภาพของชุมชน บัณฑิตต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองลพบุรี พื้นที่การศึกษาครอบคลุมพื้นที่เขตเทศบาลเมืองอันได้แก่ พื้นที่ในเขตตำบลท่าหิน และตำบลทะเลชุบศรเป็นบางส่วน มีพื้นที่ 6.85 ตารางกิโลเมตร

1.4 ขั้นตอนการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อการพัฒนา ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1.4.1 กำหนดความมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนเมืองลพบุรี ศึกษาค้นคว้า ข้อเขียน แนวความคิด ทฤษฎี วิทยาการของชุมชนเมือง องค์ประกอบของชุมชนเมือง และเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ของชุมชนเมือง

1.4.2 วิเคราะห์ความมุ่งหมายและเป้าหมายของการศึกษาโดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ของชุมชนเมืองเป็นตัวกำหนดพิจารณาให้อยู่ในกรอบขอบข่ายของนโยบายของประเทศ กฎหมาย ข้อบังคับ ข้อกำหนด ข้อห้ามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับทรัพยากร สถานการณ์ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ศีลธรรม ประเพณีของท้องถิ่น และกำหนดเป็นเป้าหมาย องค์ประกอบโครงสร้างของชุมชน และแนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองลพบุรีในอนาคต

1.4.3 ศึกษา ค้นคว้า ประวัติความเป็นมาของชุมชนในอดีต วิทยาการ บทบาท เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ปัญหาและวิธีการแก้ไข ปัญหาของชุมชนเมืองลพบุรี และชุมชนอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.4.4 ศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนเมืองลพบุรี ศักยภาพ บทบาท หน้าที่ ขีดความสามารถ ลักษณะเด่น ข้อจำกัด สถานการณ์ปัจจุบัน ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริม อุปสรรคที่จะขัดขวาง ปัญหาและสิ่งบกพร่องต่าง ๆ ของชุมชนเมืองลพบุรี

1.4.5 วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ ระหว่างอดีตจนถึงปัจจุบัน คาด
ประมาณการ เพื่อหาแนวโน้มของสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของชุมชนเมืองลพบุรี

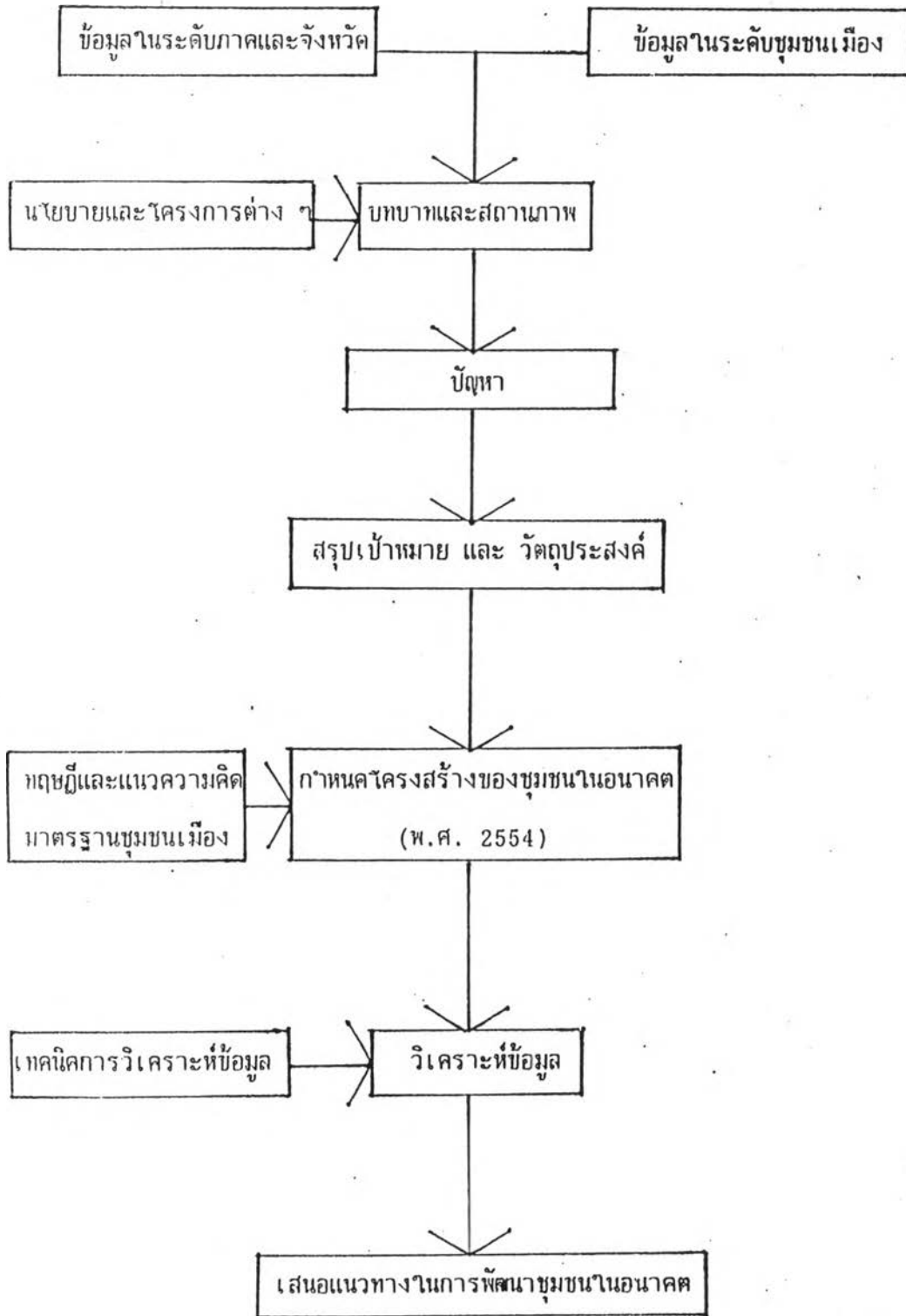
1.4.6 เปรียบเทียบหาความแตกต่างของสภาพปัจจุบันกับสภาพในอนาคตที่ต้องการ
จะให้ เป็นของชุมชนเมืองลพบุรี พิจารณากำหนดเป็นความต้องการในการพัฒนาชุมชนเมืองลพบุรี

1.4.7 วิเคราะห์หาแนวทางโดยใช้เหตุผลทางวิชาการ ทฤษฎีทางผังเมืองและที่
เกี่ยวข้องตลอดจนปัจจัย อุปสรรค ปัญหา หนทางแก้ไขและมาตรการต่าง ๆ กำหนดเป็นแนวทาง
การพัฒนาชุมชนเมืองลพบุรี

แผนภูมิที่ 1.1

ขั้นตอนการศึกษา

1.5 วิธีการศึกษา

การศึกษานี้จะเป็นการศึกษาทั้งข้อมูลปฐมภูมิ คือ การออกสำรวจพื้นที่สนาม และ ข้อมูลทุติยภูมิ ที่มีการรวบรวมเอาไว้แล้ว ตลอดจนข้อมูลจากการแปลภาพถ่าย เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อที่จะนำไปกำหนดแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.5.1 ศึกษาแนวความคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินในเขตเมือง ตลอดจนมาตรฐานการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ที่มีผู้ทำการศึกษาไว้แล้ว

1.5.2 ศึกษาประวัติความเป็นมา และลักษณะของชุมชน รวมทั้งศึกษาสภาพการใช้ที่ดินในอดีต และปัจจุบัน จากข้อมูลต่าง ๆ ทั้งเอกสารการสำรวจและการแปลภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อทราบแนวโน้มการเติบโตและสัดส่วนการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ลักษณะประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งในระดับภาคจังหวัดและเมือง

1.5.3 วิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ จากรายละเอียดสภาพทั่วไป ลักษณะสภาพโครงสร้างของประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อการใช้ที่ดินในแต่ละประเภท ได้แก่ ที่พักอาศัย อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม สถาบันราชการในเขตเทศบาลเมือง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางผังเมือง นำไปสู่การแสดงและชี้แจงถึงปัญหาและแนวทางในการดำเนินการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชน

1.5.4 นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการบรรยาย ตาราง แผนภูมิ และแผนที่

1.6 แหล่งที่มาของข้อมูล

1.6.1 ข้อมูลเอกสาร และสถิติ จากหน่วยราชการต่าง ๆ เช่น

- เทศบาลเมืองลพบุรี
- สำนักงานจังหวัด ศาลากลางจังหวัดลพบุรี
- กองปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
- สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรี กระทรวงอุตสาหกรรม
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลพบุรี กระทรวงพาณิชย์
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี
- ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม

1.6.2 แผนที่เมือง และภาพถ่ายทางอากาศ จากกรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

1.6.3 ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.7.1 ทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นมาลักษณะ องค์ประกอบ การเปลี่ยนแปลง ตลอดจนปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของชุมชนเมืองลพบุรีในอดีต และปัจจุบัน

1.7.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลและอุปสรรคต่อความเจริญเติบโตของชุมชนเมืองลพบุรี และทราบแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองลพบุรีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่า จะเป็นไปในรูปแบบใด และควรจะทำให้เป็นไปในรูปแบบใด

1.7.3 ทราบแนวทางพื้นฐานที่จะใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาชุมชนเมืองลพบุรี ให้เจริญโดยสอดคล้องกับแนวนโยบายของประเทศและความต้องการของชุมชนเมืองลพบุรี

1.7.4 เป็นแนวทางช่วยในการพัฒนาชุมชนเมืองลพบุรี และเมืองอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

1.8 การเก็บข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1.8.1 ค้นคว้าข้อเขียน ข้อวิจารณ์ ผลงานวิจัยและผลการวิเคราะห์ที่เคยมีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเมืองลพบุรีและเมืองอื่น เพื่อเป็นแนวทางและความรู้เบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์ในเรื่องที่มีประเด็นเดียวกันหรือคล้ายกัน

1.8.2 รวบรวมข้อมูลตัวเลขสถิติที่มีหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ เคยรวบรวมไว้ แต่ยังมีได้ใช้ประโยชน์ในการศึกษา

1.8.3 สืบเสาะหาหลักฐานเพิ่มเติมจากประสบการณ์ของผู้ที่เคยมีหรือกำลังมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการออกแบบสอบถามข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นการยืนยันและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล